

Støtteordning for kommuner med ulverevir 2017 – debatten i Trysil formannskap 13.9.2017

Anders Nyhuus, Høyre:

Vårt forslag lyder slik:

1. Trysil kommune søker miljøverndepartementet om midler fra støtteordningen for kommuner med ulverevir.
2. Trysil kommune presiserer at en søknad og eventuelt mottak av tilskuddet ikke på noen måte innebærer en legitimering av dagens ulveforvaltning, eller aksept av å ha ulverevir i Trysil, eller kompensasjon for ulempene ved dette.
3. Tilskuddet skal anvendes til en undersøkelse om ulvens genetiske og geografiske opphav i samarbeid med andre berørte kommuner. Trysil kommune oppfordrer andre berørte kommuner til å gjøre det samme.
4. Som det første, men viktigste steget i en undersøkelse om ulvens genetiske og geografiske opphav, setter Trysil kommune av inntil 1 million kroner til innsamling av nytt genetisk materiale og bildedokumentasjon fra populasjoner av opprinnelige stedegne ulvebestand. Et tilstrekkelig antall individer av opprinnelig stedegen stamme prøvetas og dokumenteres utseendemessig for hver av de aktuelle regionene, f.eks. Nordlige Finland, Russisk Karelen, Kolahalvøya, Baltikum, Tver/Smolensk, Altai/Kaukasus.
Det innsamlede materialet stilles til rådighet for både en ev. videreføring av et prosjekt i regi av de berørte kommunene jf. pkt. 3, og KLD sin utredning, jf. Stortingets vedtak 773 fra juni 2016. Midlene skal i utgangspunktet finansieres av Trysils andel av tilskudd til kommuner med ulverevir (jf. pkt. 1), men garanteres likevel av Trysil kommune. Midlene hentes fra disposisjonsfond. Det utlyses et anbud til forskningsmiljøer med kompetanse på helgenom analyse for prosjektet i tråd med lov om offentlig anskaffelse.

Bakgrunnen kjenner sikkert flere fra debatten fra i sommer. Stortinget vedtok at ulven skulle undersøkes genetisk i fjor i forbindelse med høring av endringer i naturmangfoldsloven og innstillinger fra energi-, klima- og næringskomiteen. Hele høsten og vinteren gikk. Ja helt til juni gikk uten at departementet tok tak i det eller tilsynelatende gjorde noe særlig med det. Miljøgrupperinger synes stortingsvedtaket er dumt. Det som er verre, er at departementet ser vekk fra næringskomiteens innstilling, for det er ikke deres komite. De ser altså vekk fra en del av stortingsflertallets vedtak.

Hvorfor er opphav viktig? En god del av diskusjonen rundt vern av ulv dreier seg om juss og lovligheten av bestandsredusering. Ifølge naturmangfoldsloven skal bestanden være stedegen. Derfor er det viktig å finne ut av det.

Forskningsrapporter sier klart og tydelig at familietreet til ulv i Skandinavia stopper etter fire-fem generasjoner. Den opprinnelige, norske ulven er utdødd, det er det ingen diskusjon om. Genetikkstudier viser at ulven som er i Norge i dag, ikke er hundehybrider, og heller ikke fra svenske dyreparker. Men det de har pekt på, er at stamtreet mangler fra der det nærmest er vedtatt at ulven kommer fra; finskrussisk Karelen der mye ulv er sluppet ut fra en russisk oppdretter.

Mange sier at en del av ulvene våre ikke likner på ulven Fridtjof som ble skutt i 1964. Den var grå. Nå er ulven gulere. Og en som ble skutt hadde uvanlig tykt underhudsfetlag. Derfor må vi til mer fjerntliggende populasjoner for å finne ut av opphavet.

Når departementet ikke vil følge med fullt ut, så må vi berørte kommuner sette trykk på, ta grep og forsøke å dempe konflikten og litt av hjelpeløsheten mange føler overfor en sentralstyrt problemstilling. Dersom dette medfører at departementet endrer prosjektet de har satt i gang, hvis det justeres i tråd med Stortingets vedtak, er det ingen grunn til at ikke vi skal levere det vi har samlet inn, eller avslutte det vi har satt i gang.

Departementet skal gjøre jobben i to faser; én litteratur- og fagstudie på eksisterende forskning der en i gruppa har drevet med rewilding-prosjekter i Sverige. Han har en spesifikk holdning til ulv. Den rapporten skulle ha vært levert 1. september. Den har vi ikke sett noe til. Fase 2 handler om tilbud på analyse av genmateriale. Det skulle vært levert 5. september. Det har vi ikke sett spor av, og svakheten er at de skal analysere eksisterende prøver. Da vil konklusjonen bli den samme som før; at en mangler genmateriale til å kunne fastslå ulvens opphav. Derfor foreslår vi dette. Utgangspunktet er å få berørte kommuner til å samle seg om ett prosjekt. Da tar vi i den minst kostnadskrevene, men mest tidskritiske delen; å samle inn genmateriale.

Even Eriksen, Ap:

Vi trodde vi skulle si ja eller nei til judaspengene i denne omgang, og at vi skulle ta stilling til bruken senere. Høyres forslag, som vi har sett på partiets facebookside, går langt utover rådmannens innstilling da det også blir foreslått at vi skal bruke en million kroner av egne penger. De pengene kan brukes på mye annet vettugt.

Vi mener Høyres forslag er uforenlig med reglene som følger med tilskuddsordningen. Vil en slik undersøkelse bidra til konfliktdemping? Høyres forslag er en avsporing. Ap har et annet forslag:

1. Trysil kommune søker ikke miljøverndepartementet om midler fra støtteordningen for kommuner med ulverevir.
2. Disse midlene anses ikke som konfliktdempende, og en slik støtteordning vil ikke på noen slags måte kunne fungere som en erstatning for en aktiv ulveforvaltning.
3. Trysil kommune vil understreke viktigheten av at Stortingets rovdryforlik gjennomføres. En ordning med forvaltningssone for ynglende ulv forutsetter en aktiv ulveforvaltning, og dagens manglende forvaltning gir redusert næringsgrunnlag, livskvalitet og tapte rettigheter for våre innbyggere.

Høyres intensjon er bra. Å fastslå opphavet trengs for å ta livet av synginga. Derfor vil vi ha med denne protokolltilførselen:

Trysil Arbeiderparti stiller seg positive til en uavhengig undersøkelse av ulvens genetiske og geografiske opphav. Dette bør komme som initiativ fra sentrale myndigheter, og en NOU (Norges offentlige utredninger) vil være en ønskelig framgangsmåte. En NOU vil kunne tilfredsstillende kravene til objektivitet og forene de ulike interessene i rovdrydebatten.

Anders Nyhuus:

Ingen kommuner ønsker disse pengene i utgangspunktet. De er kalt judaspenger, det er kontroversielle midler. Stortinget har gjort to relevante vedtak; rovviltforliket og denne utredningen. Ingen av dem er fulgt opp. Hvorfor skal vi da ha tillit til at det skal skje noe? Nå har vi muligheten til å ta tak. Det vil være konfliktdempende hvis vi kan slå fram at dette er en fremmed bestand. Da er saken at vi har fri forvaltning i Norge innenfor den naturmangfoldsloven vi har. Det gjenstår å se om departementet vil vurdere vår søknad positivt. Men politisk er det fryktelig vanskelig å si at vi kan bruke pengene på alt vi vil unntatt på en genetisk undersøkelse. Det vil skape overskrifter, så det sitter langt inne. Det står at vi kan bruke dem fritt innenfor konfliktdemping. Mulighet for lokal forvaltning er konfliktdempende.

Erik Sletten, Sp:

Jeg støtter Høyres forslag fordi kunnskap om opphav er viktig. Det har alle sider understreket i forhold til internasjonale avtaler. Derfor er det viktig å få brakt opphavet på det rene. Folk flest er ikke berørt, da er det en utfordring å nærme seg rovdyrproblematikken slik vi gjør. De vil bety det noe i forhold til forvaltning om ulven er en lokal stamme, eller dyr som har kommet langveisfra med hjelp.

For meg har det verste med rovdyra alltid værtr effekten. Det har vært lite interessant hvor dyra kommer fra. Men i forhold til forvaltning og forpliktelser vil det være stor forskjell om det viser seg at ulven er gjeninnført og tilhører en annen stamme. Tilliten til departementet er det ikke så mange av oss som har. De har hatt mer enn ett år på levere svar på spørsmål fra komiteene om opphav. Jeg får ikke brått tillit til at det skal skje selv om de nå har satt i gang.

I støtteordningens vedtekter paragraf 3 står det at vi selv kan beslutte hvilke tiltak midlene skal finansiere. Jeg deler det Even Eriksen tenker rundt om vi får bruke det slik, men i utgangspunktet gir vedtektene kommunene frie rammer.

Det som er bra med rovviltsspørsmål og politikerne i Trysil, er at vi har vært enstemmig på omtrent alt vi har sagt og ment. Derfor hadde det vært fint om vi hadde greid å være samstemte nå også.

Even Eriksen:

Ulveforvaltningen krever ikke en undersøkelse av opphavet. Stortingsflertallet har sagt at det er hjemmel for å ta ut ulv iht. rovviltnemndenes vedtak også i dag. Og Stortinget er lovgiver. Regjeringa må få ut fingeren og iverksette stortingsvedtaket. Derfor er vi prinsipielt imot Høyres forslag. Vi trenger ikke slik undersøkelse. Likevel mener vi at en NOU med objektive folk, eller folk fra begge leire, kan være lurt. Det er ikke gitt at det vi samler inn, vil bli brukt og akseptert av departementet eller det andre miljøet. Vi risikerer å bruke penger på noe som ikke blir brukt.

Anders Nyhuus:

Sonepolitikk ligger utenfor denne problemstillingen og forvaltning innenfor og utenfor sonen er en annen sak. Jeg er klar over at vi går aggressivt til verks, men spørsmålet må følges opp. Vi ser et ganske kompakt miljøsyn i departementet og særlig i embetsverket, og vi ser det i debatter, reaksjoner og manglende oppfølging av stortingsvedtak. Det er ett av de virkelig store problemene.

Det er enkelt å sitte i 4. etasje på Grorud og mene noe om hva som skal være og ikke være av rovdyr i Trysil. Men det er ikke likegyldig hvor de kommer fra. Det følger parasitter med ulv østfra. Dvergbandelorm er dødelig for mennesker. Derfor plukkes det ikke bær i baltiske stater. En parallell er gyrodaktylus på laks. Den kom med oppdrettslaks fra Sverige om ble satt ut for å øke stammen i Norge ut fra tanken om at laks er laks. Men bestanden var feil. Derfor ikke likegyldig hvor bestanden kommer fra. Vi har hatt den ene klimastatsråden etter den andre. Om det er Eirik Solheim eller Vidar Helgesen eller noen imellom gjør ingen forskjell. Det er andre krefter styrer, en opinion som ikke bærer belastningen med å ha ulv. Vi gjør, og vi skal ha en mening om det.

Erik Sletten:

Informasjonen om den statlige opphavsundersøkelsen har versert ei stund. Departementet hadde frist til 1. september. Så skulle det bli tilbud på en grundigere undersøkelse. Det er ikke offentliggjort ennå. Det hadde vært en fordel og visst hva som stod i det, men det handler om tillit, tru og håp, og jeg tror ikke departementet er interessert i noen veldig omfattende undersøkelse.

Randi Sætre:

Men Stortinget er interessert. Jeg forventer at de nyvalgte etterspør svar på det Stortinget har bedt om. Vi kan peke på byråkratiet, departementet, men det er statsrådets ansvar å gjennomføre Stortingets vilje. Høyres forslag innebærer at vi gjør jobben som vi forventer at statsråden og departementet er satt til å gjøre. Vi vil det samme som Høyre, men ansvaret er ikke enkeltkommuners innenfor sonen. Dette er første gang jeg opplevd at en regjering ikke har klart å gjennomføre et stortingsvedtak om forvaltning innenfor ulvesona. Vi skal ha svar på genetikk og opphav, men det er ikke vår oppgave å finne ut av det. Jeg er veldig bekymret for at det ikke vil gi legitimitet i andre leire som vi vil opplyse, hvis andre enn nasjonale myndigheter gjør det.

Anders Nyhuus:

Det fins ikke etterprøvbart materiale fra øst på grunn av måten det er samlet inn på, og forskningen vil ikke hente inn nytt materiale. Stortinget er landets øverste myndighet. De har fattet vedtak om ulveforlik og genetisk undersøkelse. To ganger er viktige deler av departementet. To ganger i vår har Stortinget instruert statsråden om hva som skal gjøres, men det gjøres ikke. Stortingspresidenten fra samme parti deltar i demonstrasjon, likevel sitter saken fast. Så vi kan frykte at dette ikke bidrar til noe som helst, men klart det hjelper hvis vi kan si at dette er en fremmed art. Det er derfor de ikke vil følge opp. De vil ikke ha det svaret. Det passer ikke. Jeg skal være den første til å foreslå at vi trekker forslaget hvis vi ser at det går vegen likevel. Kanskje forslaget trykker på, så de innretter prosjektet sitt i tråd med næringskomiteens forutsetninger. Da kan vi trekke søknaden.

Knut Løken, H:

Jeg vil gi ros til Anders Nyhuus. Det er bra for formannskap og kommune å ha en person som til de grader har satt seg inn i saken og tilegnet seg kompetanse. Vi er enige om intensjonen. Det er mangel på tillit til de som er satt til å forvalte og følge opp direktiver fra stortingsflertallet. Det treneres og treneres. Nå har vi kommet til et punkt der vi må markere oss. Ideelt sett er jeg enig med Ap som vil si nei til pengene. Men nå har vi mulighet til å si at vi vil utrede genproblematikken som de som skal, ikke vil. Hvis departementet plutselig gjør det, og vi har troverdighet til dem de velger, da er det ikke lenger en sak for oss. Det blir spennende å se om andre kommuner er positive til tiltaket. Jeg er ikke bekymret for å bruke 1 million kroner fra disposisjonsfondet. Det gjør jeg i respekt for hele befolkningen i Trysil. Jeg tror de har forståelse for at vi faktisk iverksetter dette.

I voteringa ble Høyres forslag vedtatt med Høyres fire og Sps ene stemme. Aps forslag fikk Aps fire stemmer.